

Дневникъ

(стенографски)

на

XVII^{то} обикновено Народно събрание. Втора редовна сесия.

18 заседание, петък, 5 февруарий 1916 г.

(Открито отъ председателя д-ръ Д. К. Вачовъ, въ 3 ч. 45 м. слѣдъ пладне).

Прѣдседателятъ: (Звъни) Засѣданието се отваря.
Г. секретарьтъ ще прочете списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители, да се види кои присѣдствуватъ и кои отсъдствуватъ.

Секретарь М. Зелковъ: (Прочита списъка. Отсъдствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Иванъ Ангеловъ, Константинъ Апостоловъ, Димитрь Арнаудовъ, Щерю Атанасовъ, Иванъ Багаровъ, Цанко Бакаловъ, Георги Генковъ, Тодоръ Георгиевъ, д-ръ Лазаръ Дагоровъ, Юрданъ Дечевъ, Димитрь Джанкардашлийски, Станчо Доневъ, Йорданъ Йоновъ, Сотиръ Календеровъ, Белizarъ Каракашевъ, Миле Каралѣевъ, Василъ Коларовъ, Добри Кротневъ, Ангелъ Кундалевъ, Дамянъ Лихарски, Василъ Милевъ, Адамъ Нейчевъ, Тодоръ Ноевъ, Стоянъ Омарчевски, Паскаль Паскалевъ, Димитрь Поповъ, Илия Стоевъ, Георги Стоиловъ, Дечо Теневъ, Константинъ Турлаковъ, д-ръ Йосифъ Фаденхехтъ, Иванъ Халачовъ, Стоянъ Чешмеджиевъ, Стоянъ Шиваровъ и Никола Шинковъ)

Прѣдседателятъ: Отъ 245 народни прѣдставители отсъдствуватъ 35; налице сѣ 210. Значи, има нуждното число, за да се разглеждатъ въпроситѣ, поставени на дневенъ редъ

Има да съобща, слѣдующото.

Дадени сѣ следнитѣ отпуски:

На народния прѣдставитель г. Дамянъ Лихарски — 6-дневенъ отпускъ, отъ 5 до 10 того;

На народния прѣдставитель г. Василъ Милевъ — 1-дневенъ отпускъ, за днесъ;

На народния прѣдставитель г. Никола Калчевъ — 1-дневенъ отпускъ, за днесъ;

На народния прѣдставитель г. Дечо Теневъ — 4 дневенъ отпускъ, отъ 4 до 8 того;

На народния прѣдставитель г. Ангелъ Кундалевъ — 1-дневенъ отпускъ, за днесъ;

На народния прѣдставитель г. Тодоръ Петровъ — 1-дневенъ отпускъ, за 3 того;

На народния прѣдставитель г. Сотиръ Календеровъ — 4-дневенъ отпускъ, отъ 3 того;

На народния прѣдставитель г. Димитрь Джанкардашлийски — 5-дневенъ отпускъ отъ 3 того;

На народния прѣдставитель г. Тодоръ Ноевъ — 2-дневенъ отпускъ, за 3 и 4 того, и

На народния прѣдставитель г. Паскаль Паскалевъ — 2-дневенъ отпускъ, за 5 и 6 того.

Пристъпваме къмъ дневния редъ.

На първо мѣсто е: първо четене на законопроекта за измѣнение щата на Българската народна банка.

Г. секретарьтъ ще прочете законопроекта.

Секретарь М. Зелковъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за измѣнение щата на Българската народна банка.

Г. г. народни прѣдставители! Почти отъ самото основаване на Българската народна банка разсилнитѣ при нейната централа и клонове сѣ подучавали неизмѣнно 960 л. годишна заплата. Значи, прѣзъ единъ периодъ повече отъ 30 години тѣ сѣ оставали все при едни и сѣщи сръдства за сѣнствувание, макаръ прѣзъ това врѣме условията на живота да сѣ се значително измѣнили и прѣдметитѣ отъ първа необходимостъ да сѣ твърдѣ много поскѣпнали.

Още по-лошо е положението на разсилнитѣ при банковитѣ агентури. За тѣхъ сегашниятъ щатъ на банката прѣдвизда 600 л. годишна заплата или 50 л. мѣсечно (брutto).

При тази ниска заплата за банката е трудно да намира възрастни и зрѣли хора за разсилни при клоноветѣ и агентуритѣ си и е принудена да назначава за такива непълнолѣтни лица, а знае се на какъвъ рискъ се излагатъ интереситѣ ѝ съ назначаване на служба малолѣтни дѣца, дѣйствиетѣ на които даже не подпадатъ напълно подъ санкцитѣ на законитѣ. Нуждата, слѣдователно, отъ едно подобрене на разсилничекитѣ заплати, за да може да се прави по-добъръ изборъ при назначенитѣ, е належаща. Настоящиятъ законопроектъ цѣли да задоволи тази нужда, затова ви моля да го разглеждате и приемете.

София, януарий 1916 г.

Министрьтъ на финанситѣ: Д. Топчевъ*

„ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за измѣнение щата на Българската народна банка

Членъ единственъ. Щатътъ на Българската народна банка, приложенъ къмъ закона за сѣщата, се измѣня, по отношение заплатитѣ на разсилнитѣ, както слѣдва:

а) разсилни при централното управление, I и II-степенни клонове 1.200 л. годишно

б) разсилни при III и IV-степенни клонове 1.080 л. годишно, и

в) разсилни при всички агентури 960 л. годишно.

Прѣдседателятъ: Има думата г. Коста Ципорановъ.

К. Ципорановъ: Както виждате отъ мотивитѣ къмъ законопроекта, прѣдложенъ намъ отъ г. министра на финан-

ситъ, той самъ признава, че отъ 30 години насамъ заплатитѣ на тия служащи сѣ останали 960 л. годишно — за разсипнитѣ при централата, при първостепеннитѣ и второстепеннитѣ клонове, а при агентуритѣ — само 600 л. Понататъкъ г. министърътъ признава, какво, поради тѣзи ниски заплати, положението е дошло дотамъ, че не могатъ да се намѣрятъ служащи, които да заематъ тия длъжности, и въ края на крайщата, банктитѣ трѣбвало да приематъ длѣца, за да ги заематъ. При наличието на голѣмото поскѣпване на живота въ послѣднитѣ години, г. министърътъ намира, какво тия заплати не могатъ да останатъ понататъкъ въ тия размѣри, а трѣбва да бѣдатъ увеличени.

Нашата група нѣма нищо противъ това увеличение, обаче ние искаме да направимъ единъ малкъ анализъ, да видимъ за какви хора се отнася то, дали трѣбва да се ограничи само върху тѣхъ.

Отъ направената анкета се оказва, какво при банката, при всичкитѣ нейни клонове и агентури има 260 души разсипни, за които този законопроектъ се отнася. Отъ тѣхъ, 82 души получаватъ заплатата 80 л., 21 души — 60 л., 157 — 50 л. мѣсечно, 600 л. годишно. Банката се е погрижила само за тия свои служащи. Обаче тамъ има и други, които сѣ твърдѣ много онеправдани. Тамъ има тѣй нареченитѣ чистачки, на които заплатата е бруто 40 л. мѣсечно; такива има 24. При банката има и тѣй нареченитѣ, бройчици, които получаватъ заплатата 100 л. мѣсечно. А законътъ се отнася самъ за разсипнитѣ, които сѣ на брой 260 души.

Добъръ, но не сѣ само тѣзи служащитѣ, на които животътъ е тѣй тежкъ, както г. министърътъ описва. Въ нашата страна отъ 50—60 хиляди, крагльо, чиновници и служащи, 28 хиляди души получаватъ заплатата до 100 л. мѣсечно; други 10.500 души получаватъ заплатата отъ 101 до 150 л. мѣсечно, и на трета категория, 5 хиляди души, заплатата е отъ 151 до 200 л. мѣсечно. Както виждате, на 28 хиляди души служащи въ нашата страна, като разсипни, писари и пр. въ разнитѣ учрѣждения, заплатата е по-малка отъ 100 л. мѣсечно. Сѣщо така въ банката, виждате на едно число отъ 334 души разсипни, бройчици и чистачки заплатата е по-малка отъ 100 л. Шомъ животътъ е скѣпъ и отъ 30 години не е мѣнена заплатата на тия хора, то не е ли скѣпъ животътъ, сѣщо така, и за ония 28 хиляди души служащи въ другитѣ учрѣждения? Явно е, какво тия служащи сѣ крайно онеправдани, сѣ оставяни въ една пропастъ мизерия особено въ тѣзи тежки времена. Г. министърътъ трѣбваше да лѣкува злото по-рационално и радикално. Той трѣбваше и трѣбва да се съгласи, какво всички тия служащи, 28 хиляди души, въ числото на които впадатъ и банковитѣ служащи, водятъ единъ непоносимъ животъ, и трѣбва да внесе единъ законопроектъ, съ който да се даде едно подобрѣние на заплатата на всички тия служащи.

Понеже днесъ имаме внесентъ само тоя законопроектъ, за измѣнение щата на Българската народна банка, ние приемаме тия заплати да бѣдатъ увеличени, но не можемъ да се съгласимъ съ увеличението, което министърътъ предлага. Ние оставаме на нашето старо убѣждение, че заплатитѣ на служащитѣ въ нашата страна трѣбва да бѣдатъ минимално отъ 150 л. мѣсечно. И въ такъвъ смисълъ правимъ слѣдующето предложение: заплатитѣ на чиновницитѣ и служащитѣ въ централното управление, клоновѣтѣ и агентуритѣ, които сѣ по-малки отъ 150 л. мѣсечно, се увеличаватъ на 150 л. мѣсечно. Същевременно и на другитѣ служащи, които получаватъ отъ 150 до 300 л. мѣсечно, на които животътъ не е тѣй добъръ, както си го представятъ никой, и на тѣхъ искаме да се даде едно малко увеличение въ размѣръ: за заплати отъ 150 до 200 л. мѣсечно — 20% увеличение, за заплати отъ 201 до 300 л. мѣсечно — 10%, предложение, което правихме и при гласуването на закона за 6/12 отъ бюджета за 1915 г.

Както виждате, ние искаме една малка поправка на тая несправедливостъ, която се е търпѣла по отношение на служащитѣ въ банката, като имъ се даватъ 150 л. мѣсечно, за да могатъ да живѣятъ по-носенъ животъ, при тая голѣма скѣпотия, която имаме днесъ въ нашата страна. Сѣщо така, ние искаме отъ г. министра въ най-скоро врѣме да вземе грижата да представи единъ законопроектъ за увеличение заплатитѣ и на другитѣ служащи, поне на тѣзи 28 хиляди души, които получаватъ заплатата до 100 л. мѣсечно, и на другитѣ 10.500 души, които получаватъ до 150 л. мѣсечно, да бѣдатъ приравнени на една минимална заплата отъ 150 л., за да бѣдатъ поставени тѣзи хора да живѣятъ по-носенни условия; още повече като се знае, че, отъ тѣзи 28 хиляди, 20 хиляди сѣ сѣмейни, а сѣщо отъ другитѣ 10.500, 6 хиляди сѣ сѣмейни хора, които при тая скѣпотия не е възможно да живѣятъ, или пъкъ влачатъ мизеренъ животъ, който ги тика въ пътя на прѣстѣпността — да взематъ рушветъ, да продаватъ дѣлата въ сѣдилищата, за

да могатъ да живѣятъ. Всичко това можете да избѣгнете, като съзнаете нуждата за увеличение заплатитѣ имъ и като увеличите заплатитѣ не само на служащитѣ въ банктитѣ, кѣдѣто искате да гарантирате капиталитѣ на буржуазната класа, а и тия на служащитѣ въ другитѣ учрѣждения.

Прѣседателътъ: Понеже никой не иска думата, ще се гласува.

Които приематъ прочетенитѣ законопроектъ на първо четене, да си вдигнатъ рѣката. (Мнозинство) Приетъ.

Министъръ Д. Тончевъ: Прѣдлагамъ да стане сега и второто четене на законопроекта.

Прѣседателътъ: Има прѣдложение да стане сега и второто четене на законопроекта. Които сѣ съгласни, да си вдигнатъ рѣката. (Мнозинство) Прието.

Секретаръ М. Зелковъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за измѣнение щата на Българската народна банка.

Членъ единственъ. Щатътъ на Българската народна банка, приложенъ къмъ закона за сѣщата, се измѣня, по отношение заплатитѣ на разсипнитѣ, както слѣдва:

- а) разсипни при централното управление, I и II-степенни клонове — 1.200 л. годишно;
- б) разсипни при III и IV-степенни клонове 1.800 л. годишно, и
- в) разсипни при всички агентури 960 л. годишно.

Прѣседателътъ: Прави се прѣдложение отъ парламентарната група на Работническата социал-демократическа партия по закона за измѣнение щата на Българската народна банка, съ съдържание: (Чете)

1. Заплатитѣ на чиновницитѣ и служащитѣ въ централното управление, клоновѣтѣ и агентуритѣ, които сѣ по-малки отъ 150 л. мѣсечно, се увеличаватъ на 150 л. мѣсечно.

2. Сѣгашиятъ заплати отъ 150 до 300 л. мѣсечно се увеличаватъ така:

- а) заплатитѣ отъ 150 до 200 л. мѣсечно — съ 20%;
- б) заплатитѣ отъ 201 до 300 л. мѣсечно — съ 10%.

За групата: К. Ципорановъ.

Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ Д. Тончевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ ще ви моля да се не приема сега прѣдложението на г. Ципорановъ, защото сега ни занимава въпросътъ само за заплатитѣ на разсипнитѣ. Ако въ други случаи прѣставимъ единъ законопроектъ за щата за заплатитѣ на чиновницитѣ въ Българската народна банка, тогата ще се занимаемъ съ прѣдложението на г. Ципоранова.

Прѣседателътъ: Които приематъ прѣдложението, направено отъ г. Ципорановъ, тѣй, както го прочетохъ, я сѣ вдигнатъ рѣката. (Малцинство) Не се приема.

Които приематъ заглавието и членъ единственъ на законопроекта за измѣнение щата на Българската народна банка, както се прочете отъ г. секретаря, да си вдигнатъ рѣката. (Мнозинство) Приети.

Слѣдзашиятъ пунктъ отъ дневния редъ, по причинитѣ, по които и въ миналото заседание се отложи, се отлага и сега.

Слѣдва прѣдложението за нелишаване отъ лихви за 1915 г. всички клиенти на спестовната каса, които поради войната нѣматъ възможностъ да изпълнятъ постановлението на чл. 203 отъ закона за пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ.

Г. секретаритѣ ще го прочете

Секретаръ М. Зелковъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ рѣшението за нелишаване отъ лихви за 1915 г. всички клиенти отъ Спестовната каса, които по причина на войната или поради намирането имъ въ редовѣта на войската, нѣматъ възможностъ да изпълнятъ постановлението на чл. 203 отъ закона за пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ.

Г. г. народни прѣдставители! Съгласно чл. 203 отъ закона за пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ, въ началото на всѣка година, отъ 1 януарий до 31 мартъ включително, спестовнитѣ книжки трѣбва да се прѣдставятъ отъ притежателитѣ имъ въ най-близката телеграфо-пощенска

станция за уравниение и вписване слѣдующитѣ се лихви за изтеклата година на внесенитѣ въ Спестовната каса суми, въ противенъ случай, непредставенитѣ въ този срокъ спестовни книжки, се считатъ просрочени и притежателитѣ имъ губятъ лихвитѣ, които оставатъ въ полза на касата.

Прѣзъ текущия уравниеленъ периодъ, поради всеобщата война, въ която участвува и България, много отъ клиентитѣ на Спестовната каса не ще иматъ възможностъ да изпълнятъ постановленията на горесцитирания членъ отъ закона за пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ, защото се намиратъ въ редоветѣ на войската и понеже ще бѣде несправедливо отъ страна на държавата да лиши отъ лихви своитѣ граждани — участници въ Спестовната каса, само защото не сѣ имали възможностъ, не по тѣхна вина, да представятъ въ предвидения срокъ спестовнитѣ си книжки за уравниение, повѣрено ми министерство — Главна дирекция на пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ — приготви законодателно рѣшение за нелишаването отъ лихви за 1915 г. всички клиенти на Спестовната каса, които по причина на войната нѣматъ възможностъ да изпълнятъ постановленията на чл. 203 отъ закона за пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ.

Това рѣшение, прието отъ Министерския съветъ въ заседанието му отъ 16 януарий тази година, протоколъ № 8, и утвърдено съ височайши указъ отъ 28 текущия под № 2, приложено къмъ настоящето, като ви представяямъ, имамъ честь да ви помоля, г. г. народни представители, да благоволятъ и гласуватъ за приемането му.

София, 26 януарий 1916 г.

Министъръ на железницитѣ, пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ: Н. Апостоловъ

Р ъ ш е н и е

за нелишаване отъ лихви за 1915 г. клиентитѣ на Спестовната каса, които поради войната нѣматъ възможностъ да изпълнятъ постановленията на чл. 203 отъ закона за пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ.

„Членъ единственъ. Всички клиенти на Спестовната каса, които по причина на войната не ще иматъ възможностъ да представятъ въ предвидения въ чл. 203 отъ закона за пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ срокъ спестовнитѣ си книжки за уравниение отъ телеграфо-почтенскитѣ станции и вписване слѣдующитѣ имъ се лихви за 1915 г., да не се лишаватъ отъ лихви за сѣщата година.“

Прѣдседателъ: Понеже никой не иска думата, ще се гласува. Които приематъ прочетеното прѣдложение за нелишаване отъ лихви за 1915 г. всички клиенти на Спестовната каса, които поради войната нѣматъ възможностъ да изпълнятъ постановленията на чл. 203 отъ закона за пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ, да сѣ вдигнатъ рѣшката. (Мнозинство) Прието.

Слѣдующето прѣдложение е: прѣдложението по дневния редъ отъ социалъ-демократическата парламентарна група, касателно повдигнато противъ членоветѣ на сѣщата сѣдебно прѣсѣждане.

Г. секретарь ще прочете това прѣдложение.

Секретаръ М. Зелковъ: (Чете)

„До XVII-то обикновено Народно събрание.

П Р ъ Д Л О Ж Е Н И Е

по дневния редъ отъ социалъ-демократическата парламентарна група.

На 19 октомврий и 16 ноемврий 1915 г., социалъ-демократическата парламентарна група отправи до Народното събрание, чрезъ бюрото двѣ заявления, съ които искаше да се сезира Народното събрание съ актоветѣ, извършени срѣщу членоветѣ на групата по слѣдствено дѣло № 5/1915 г. на Втория софийски военно-полеви слѣдователъ за тѣхното прѣсѣждане отъ слѣдственитѣ и сѣдебни власти и за поставяне прѣдъ Народното събрание въпроса да се произнесе, съгласно чл. 96 отъ конституцията: може ли да бѣде повдигнато сѣдебно прѣсѣждане за издѣления на 7 септемврий 1915 г. отъ социалъ-демократическата парламентарна група позивъ.

Прѣдъ видъ на обстоятелствата, че бюрото отказва да сезира Народното събрание съ тия заявления, ние правимъ слѣдното

П Р ъ Д Л О Ж Е Н И Е

Да се поставятъ на дневенъ редъ за слѣдното заседание за разглеждане отъ Народното събрание заявленията, подадени чрезъ бюрото до него отъ парламентарната група на Работническата социалъ-демократическа партия отъ 19 октомврий и 16 ноемврий 1915 г., относящи се до повдигането противъ членоветѣ на групата сѣдебно прѣсѣждане.

Гр. София, 18 януарий 1916 г.

Социалъ-демократическа парламентарна група: Т. Петровъ, Г. Димитровъ, К. Ципорановъ, Д. Благосевъ, К. Тошевъ, Х. Кабакчиевъ, Г. Поповъ, В. Коларовъ, Ю. Юрдановъ, Т. Лукановъ, Г. Кирковъ.

Съгласни за поставяне на дневенъ редъ: В. Поповъ, д-ръ Б. Вазовъ, К. Сидеровъ, д-ръ Ф. Симеоновъ, д-ръ П. Фаденхейтъ, Х. Славейковъ, Н. Харлаковъ, Н. Здравковъ, А. Христовъ, К. Возвелиевъ, д-ръ П. Джидровъ, Н. Наумовъ, А. Нейчевъ, В. Милевъ, М. Такевъ, П. Паскалевъ, И. Януловъ, д-ръ А. Ходжовъ, д-ръ Н. Сакаровъ, И. Георговъ, С. Костурковъ, С. Паприковъ, Г. Стоиловъ, Н. Турлаковъ, Г. Данаиловъ, В. Молдовъ, Р. Маджаровъ, Н. Мушановъ, К. Лулчевъ, Н. Цановъ, М. Вълчевъ, Т. Теодоровъ, В. Пасковъ, Д. Джанкардашилийски, С. Омарчевски, Я. Сакъзовъ, д-ръ Ю. Нейковъ, М. Бечевъ, Я. Ушевъ, Н. Атанасовъ, И. Симеоновъ, И. Желевъ, С. Шиваровъ, С. Златевъ, К. Недѣлковъ, А. Механджийски, Н. Комановъ, Г. Маджунковъ, К. Василевъ, А. Радовъ, Д. Поповъ, И. х. Ивановъ, М. Атанасовъ, Н. Стоевъ, С. Георгиевъ, М. Божички, Д. Моисевъ, Т. Носевъ, Д. Лихарски.

Прѣдседателъ: Има думата г. Христо Кабакчиевъ.

Х. Кабакчиевъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Прѣдъ двѣ седмици, по поводъ на едно читане, което нашата парламентарна група отправи къмъ прѣдседателството на Събраниято, прѣдъ насъ се докладваха двѣ заявления, които нашата група е подала до бюрото на Събраниято, респективно до самото Събрание. Вие вече знаете, г. г. народни прѣдставители, че тия заявления се отнасятъ до неправомернитѣ дѣйствиа на военнитѣ слѣдствени и сѣдебни власти противъ нашата парламентарна група.

Съ тѣзи заявления ние съобщаваме на бюрото на Събраниято, че противъ нашата парламентарна група е повдигнато прѣсѣждане за единъ позивъ, за една декларация, съдържаща програмнитѣ искания на нашата партия. Въ връзка на сѣсията на Народното събрание, слѣдъ като встъпимъ въ сила оная периодъ, прѣзъ който народниятъ прѣдставителъ се ползува отъ неприкосновеностъ, срѣщу членоветѣ на нашата парламентарна група се извършиха редица дѣйствиа, които потъпкватъ по най-флагрантенъ начинъ имунитета на народния прѣдставителъ, осветенъ отъ конституцията. Слѣдъ 9 октомврий, т. е. слѣдъ като почна да тече оная срокъ — петъ дена прѣди откриването на сѣсията — прѣзъ който народниятъ прѣдставителъ се ползува отъ неприкосновеностъ, сѣдебниятъ слѣдователъ държеше арестувани наши другари. Той освободи тия арестувани срѣщу гаранции, замѣни мѣрката на задържането, но самата мѣрка, взета срѣщу насъ, самото прѣсѣждане, самиятъ този актъ, сѣдебенъ и слѣдственъ, не биде отмененъ. Напротивъ, слѣдствието продължаваше прѣзъ всичкото врѣме, докато сѣсията траеше, прѣди да сѣ откриятъ заседанията. Слѣдователъ продължава разпитъ на свидѣтели и разкарванията на народни прѣдставители по 6—6 пикти отъ провинцията до София, по всевъзможни поводи, основателни и неоснователни, въ връзка съ слѣдствието. Единъ отъ нашитѣ народни прѣдставители се докара пѣшъ подъ конвой, прѣзъ Балкана, отъ Берковица до тукъ, като се застава да спи въ яхъри и тукъ биде арестуванъ въ яхъра на околниското управление. Въ този сѣщия срокъ се устройваха незаконенъ разпитъ на свидѣтели въ слѣдствената камара.

Но това, г. г. народни прѣдставители, не бѣше достатъчно. И слѣдъ като се откриха заседанията на Камарата сѣдебнитѣ и слѣдственитѣ органи, въпрѣки нашитѣ формални протести, продължаваха своитѣ незаконни дѣйствиа.

Въпрѣки нашия протестъ, слѣдователъ постановява заключение, внася заключението въ прокурорския паркетъ, прокурорскиятъ наркетъ пише обвинителенъ актъ и го внася въ сѣда, докато траятъ заседанията на Народното събрание.

Съ тѣзи неправомерни, ясно потъпкващи, очевидно поставяни имунитета на народния прѣдставителъ дѣйствиа на военно-полевитѣ сѣдебни органи, ние сезираме Народното събрание двукратно: на 16 октомврий най-напрѣдъ, на

16 ноемврий впоследствие, и по-късно съ нашето питане тук, въ ваше присъствие. На тѣзи заявления, г. г. народни представители — безъ да ви ги чета изцѣло — петитумътъ се свежда къмъ слѣдното. Ние заявяваме на бюрото съ нашитѣ заявления: (Чете) „1) енергично протестираме противъ казаното прѣмѣлчаване, извършено отъ органитѣ на правителството въ лицето на II софийски военно-полеви съдебенъ слѣдователъ; 2) настояваме да изискате отъ военнитѣ слѣдствени и съдебни органи образуванетоъ противъ насъ слѣдствено дѣло № 5/1916 г., като съобщите на II воененъ полевъ слѣдователъ, че петъ дни прѣди свикването на Народното събрание на сесия и всичкото врѣме докато тя продължава, нито слѣдствената, нито съдебната властъ не могатъ да извършатъ валидно никакъвъ актъ на прѣслѣждане срѣщу народенъ прѣдставителъ, и 3) съ настоящето заявение сезираме чрезъ васъ Народното събрание съ актоветъ, извършени срѣщу насъ по казаното дѣло, било отъ слѣдствената, било отъ съдебната властъ, до 9 октомврий (петъ пълни дни до 15 октомврий, денъ, на който Камарата биде свикана на заседание), а същеврѣменно поставяме прѣдъ Народното събрание въпроса да се произнесе, съгласно чл. 96 отъ конституцията: може ли да бѣде повдигнато съдебно прѣслѣждане за издадения на 7 септемврий т. г. отъ нашата парламентарна група позивъ.“

Г. г. народни представители! Има два пътя, по които Народното събрание се сезира съ въпроса за закрила имунитета на народния прѣдставителъ. Въ едни случаи това сѣ съдебнитѣ органи, които сами увѣдомяватъ, сами сезиратъ Народното събрание, както е въ настоящия случай съ процеса, повдигнатъ противъ нѣколко народни прѣдставители отъ групата на болшинството. Обаче Народното събрание може да бѣде сезирано съ смѣния въпросъ и отъ заинтересования народенъ прѣдставителъ, т. е. отъ народния прѣдставителъ, противъ когото се извършва посѣгателство. Защото съдебната властъ въ извѣстни случаи може да не сезира Народното събрание, както е съ нашия случай, когато тя не само не сезира Народното събрание, но не иска и да знае за неговото смѣщаване. Въ такъвъ случай, естествено е, че пътятъ, по който Народното събрание ще бѣде сезирано съ въпроса за закрила на имунитета, е инициативата на народнитѣ прѣдставители, върху които именно се върши това посѣгателство. Ние се намираме въ единъ изключителенъ случай, когато се върши посѣгателство върху имунитета не на отдѣленъ народенъ прѣдставителъ, но на цѣла една парламентарна група, на група, прѣдставляща цѣла една партия, имаща задъ себе си 50 хиляди избиратели. И въ такъвъ случай, естествено е, че Народното събрание не може да отклони отъ себе си въпроса за закрилата на имунитета и че, сезирано тѣхъ, както е съ настоящето наше прѣдложение, сезирано съ заявленията ни, Народното събрание трѣбва да се произнесе върху въпроситѣ, които ние поставяме въ тѣзи заявления.

Н. Мушановъ: Нека ни прочетатъ заявленията, г. Кабакчиевъ.

Х. Кабакчиевъ: Азъ прочетохъ петитума, и не искамъ да ви отгичавамъ съ повече.

Н. Мушановъ: Трѣбва да се прочетатъ заявленията и да се поставятъ на дневенъ редъ. Вие отивате да говорите по същество, безъ да сѣ прочетени заявленията. Прочетете ги, да знаемъ какво съдържатъ.

Х. Кабакчиевъ: Г. г. народни представители! Азъ ви прочетохъ петитума на заявленията. Ако искате, цѣли ще ги прочета, но има ли нужда? Тѣ сѣ извѣстни, г. г. народни представители, и азъ мисля, че ще ви отгича, ако ги прочета още веднѣжъ. Тѣ сѣ докладвани единъжъ отъ прѣдседателя на Народното събрание и втори пътъ отъ мене.

Н. Мушановъ: Нищо, нищо.

Х. Кабакчиевъ: Азъ ще Ви обясня за какво се касае нашето прѣдложение. Г. г. народни представители! Касае се до разглеждането на заявленията, съ които е сезирано Народното събрание. Естествено е, г. г. народни представители, че когато се засѣга имунитетътъ на народния прѣдставителъ, народното прѣдставителство не може да остане индиферентно, то не може да остане хладнокрѣвно къмъ този въпросъ, безъ да манира на своитѣ елементарни права, на своитѣ основни обязанности.

Азъ имамъ да вземамъ, г. г. народни представители, въ голѣмия въпросъ, теоритически и исторически, за имунитета на народния прѣдставителъ, защото мисля, че върху този въпросъ въ Народното събрание ще станатъ дебати, и

въ тѣзи дебати нашата група ще има възможность да се изкаже. Но въ настоящия случай, г. г. народни прѣдставители, бюрото на Народното събрание, което ние сезирахме съ заявленията, не пожела да ги постави само на дневенъ редъ, нито пъкъ да ги прѣпрати по пътя, по който правилникътъ прѣдписва — въ комисията. Ако бюрото на Народното събрание не желае да извърши това, то е наше право и наша длѣжностъ, г. г. народни прѣдставители, да го извършите и моитѣ думи сега иматъ именно този смисълъ, да обосноваватъ искането ни да бѣде сезирано Народното събрание съ нашитѣ заявления по реда, указанъ въ правилника, да се изпратятъ нашитѣ заявления съ всички книжа, които сѣ приложени къмъ тѣхъ, въ комисията, която въ единъ срокъ отъ десетъ дена максимумъ да извърши своя докладъ прѣдъ Камарата.

Д. Кюрчевъ: Съгласни сме.

Х. Кабакчиевъ: Ако Народното събрание възприеме този възгледъ, ако дѣйствиелно ожде даденъ на нашето искане онзи ходъ, който е прѣвиденъ въ правилника, тогава и самото деотиране на въпроса за имунитета на Народното събрание днесъ е прѣждеврѣменно. Но, когато бюрото не върши това, азъ съмъ длѣженъ съ нѣколко думи само да ви посоча въ какво се състои същността на процеса, който е повдигнатъ срѣщу нашата група.

Х. Бояджиевъ: Ами нали ще се разглежда въ комисията? Нѣма нужда, се джанамъ.

Прѣдседателътъ: Вашето прѣдложение, г. Кабакчиевъ, не засѣга този въпросъ. То ще отиде по аналогия въ комисията и тамъ ще изложите това.

Х. Кабакчиевъ: Ние правимъ, г. г. народни прѣдставители, прѣдложение, нашитѣ заявления, засѣдно съ всичкитѣ книжа да отидатъ въ комисията и искаме, както правилникътъ опредѣля, да се даде единъ срокъ на комисията, въ които тя трѣбва да извърши своя докладъ. Ние прѣдлагаме този срокъ да оиде отъ десетъ дена.

Отъ дѣсницата: Прието.

Прѣдседателътъ: Има думата г. Кръстю Пастуховъ.

К. Пастуховъ: Г. г. народни прѣдставители! Въпросътъ, който повдига г. Кабакчиевъ, заслужа всичкото наше внимание, защото се отнася до имунитета на народнитѣ прѣдставители.

Д. Кюрчевъ: Прѣждеврѣменно е, г. Пастуховъ. Ние ще го деотираме послѣ.

К. Пастуховъ: Прѣдседателството е длѣжно да бди какво става съ членоветъ на Съборинето. И безъ даде да е повдигнатъ въпросъ отъ нѣкои народни прѣдставители, негова длѣжностъ е, когато научи по нѣкакъвъ начинъ, че върху единъ народенъ прѣдставителъ има извършени дѣствия, които не сѣ съобразни съ закона, да вземе нужнитѣ мѣрки, за да се прѣкратятъ тѣзи незаконни дѣствия и да си трѣгне работата въ нормалния пътъ.

Що се отнася до прѣдложението, ако е работата само конкретно да се произнесе Народното събрание, като се постави то за разглеждане на дневенъ редъ, естествено е, че трѣбва да се изпрати въ една комисия, която да проучи книгата и слѣдъ това да се тури на дневенъ редъ; разонра се, въ комисията по Министерството на правосѣдието. Азъ разбихахъ, че важността на въпроса се състои въ едно тѣкуване на чл. 96 отъ конституцията, и тѣхъ свихахъ прѣдложението, направено отъ г. Кабакчиевъ, но понеже излиза, че трѣбва сега да се произнесемъ конкретно върху едно дѣйствие или нѣколко дѣствия, извършени отъ съдебнитѣ органи противъ негови другари, ще трѣбва да отиде въ комисията, която слѣдъ това да докладва на Народното събрание. Запавамъ си правото тогава да се изкажа и азъ по същността на въпроса.

Прѣдседателътъ: Има думата г. Михаилъ Такевъ.

М. Такевъ: Г. г. народни прѣдставители! Менѣ ми се струва, че имаме едно недоразумѣние по този въпросъ. Тѣхъ, както господинътъ, току-що слѣзълъ отъ трибуната, прѣдстави въпросътъ, е погрѣшно поставенъ. Има едно прѣдложение, което ни се раздаде сега. Въ него се казва, че на 19 октомврий и 16 ноемврий социалъ-демократическата група дала едно заявление до г. прѣдседателя за, че

нѣкои нейни членове, народни прѣдставители, сѣ били прѣсѣдѣвани отъ сѣдебнитѣ власти, нѣкои отъ тѣхъ задържани и послѣ освободени подъ гаранция. По този поводъ тѣ бѣха отправени и едно питане до г. прѣдседателя. Г. прѣдседателятъ имъ отговори на това питане — право или криво, то е негова работа. Недоволни отъ отговора на прѣдседателя, господата поднесоха едно заявление: „Искаме този въпросъ да се внесе на разискване отъ самото народно прѣдставителство“. И наистина, това прѣдложение сме подписали всички, защото то е твърдѣ сериозно; касне се за неприкосновеността на народния прѣдставител. То гласи така: (Чете) „Прѣдложение: да се поставятъ на дневенъ редъ за слѣдното заседание за разглеждане отъ Народното събрание заявленията, подадени чрезъ бюрото до него отъ парламентарната група на Работническата социал-демократическа партия отъ 19 октомври и 16 ноември 1915 г., относящи се до повдигнатото противъ членове отъ групата сѣдебно прѣсѣдѣване“. Хубаво, искаме да се постави на дневенъ редъ тѣхното заявление, което бѣ дадено направо до бюрото и което бюрото е оставило безъ послѣствие.

Т. Лукановъ: Не така. Заявлението се даде до Народното събрание, чрезъ прѣдседателя.

М. Такевъ: Г. прѣдседателятъ ви даде отговоръ, какво е направилъ съ това заявление. Ние искаме това заявление да се снесе, тъй да се каже, отъ папката на г. прѣдседателя и да се внесе въ Народното събрание за разглеждане. Това прѣдложение и ние сме подписали, и ние искаме да се тури на дневенъ редъ. Камарата рѣшава, дали да се тури на дневенъ редъ. Кога се тури единъ въпросъ на дневенъ редъ? Всѣка вечеръ при идването на заседанието на Народното събрание се опредѣля дневниятъ редъ на слѣдното заседание. Понемѣ Камарата е рѣшила да се тури този въпросъ на дневенъ редъ, ние ще го туримъ на дневенъ редъ въ едно отъ тѣзи заседания да кажемъ, въ дневния редъ на утрѣшното заседание. Въ утрѣшното заседание, съобразно съ текста на чл. 87 отъ правилника, слѣдъ като се прочетатъ заявленията и видимъ какво е тѣхното съдържание, ще се рѣши, дали да се турятъ на дневенъ редъ. И ако намиримъ, че тѣ могатъ да бѣдатъ предметъ на разискване въ комисията, ще ги пратимъ споредъ този членъ 87 отъ нашия правилникъ на сѣдебната комисия, кждѣто има още едно такова прѣдложение за Деклозирова афера. Може да намиримъ, че това заявление е безпрѣдметно; азъ не прѣдържамъ въпроса, но чета тукъ една фраза, може би твърдѣ неумѣстна: (Чете) „На 19 октомври и 16 ноември 1915 г. социал-демократическата парламентарна група отправи до Народното събрание чрезъ бюрото двѣ заявления, съ които искаше да се сезира Народното събрание съ актоветъ, извършени срѣщу членове на групата по слѣдствено дѣло № 5/915 г., на Втория софийски военно-полеви слѣдователъ за тѣхното прѣсѣдѣване отъ слѣдственитѣ и сѣдебни власти и за поставяне прѣдъ Народното събрание въпроса да се произнесе съгласно чл. 96 отъ конституцията: може ли да бѣде повдигнато сѣдебно прѣсѣдѣване за издадени на 7 септември 1915 г. отъ социал-демократическата парламентарна група позиви“. Може ли да бѣде повдигнато прѣсѣдѣване? Не сме ние, които ще кажемъ; то е работа на сѣдебнитѣ власти.

Ето защо, така поставенъ въпросътъ, утрѣ, ние ще критикуваме, ще трѣбва да рѣшимъ, може ли сѣдебниятъ слѣдователъ да повдига сѣдебно прѣсѣдѣване противъ депутати. Може да повдига, какъ да не може! Въ чл. 96 отъ конституцията и чл. чл. 86 и 87 отъ правилника е опредѣленъ начинътъ, по който става това. Но тѣ искатъ Камарата да се сезира съ позива, издаденъ на 7 септември, значи, съ престѣпление, извършено на 7 септември, и да рѣши, може ли сѣдебниятъ слѣдователъ да повдигне прѣсѣдѣване? На 8 септември прѣспокойно той може да повдигне прѣсѣдѣване; на 8 септември ние бѣхме вънъ отъ сесия. Както и да е, не е тамъ въпросътъ, нищо не прѣдържамъ; то е въпросъ по същество.

Та, казвамъ, този въпросъ трѣбва да се тури на дневенъ редъ, да кажемъ, за утрѣшното заседание; утрѣ ще прочетемъ заявлението, ще видимъ неговото съдържание, неговия петиумъ и ако видимъ, че то подпада подъ чл. 96 отъ конституцията и чл. 87 отъ правилника, ще го пратимъ на съответната комисия и ще ѝ дадемъ срокъ да го докладва. Тукъ се ползуваме отъ случая да заявя, че почтителъ г. прѣдседателъ тогава не ни даде възможностъ да приложимъ точно чл. чл. 86 и 87 отъ правилника, въ които текстове е казано, че Парламентътъ опредѣля срока, въ който комисията трѣбва да докладва изпратенитѣ и

заявления за искане позволение да се повдигне прѣсѣдѣване противъ дадени депутати. Камарата ще опредѣли срокъ; не може заявлението да се остави въ комисията in finitum; не може съ него да се прави задкулисна политика. Какъ казвамъ, ще пратимъ прѣдложението въ комисията и ще ѝ задължимъ въ 15-дневенъ срокъ да докладва нейнитѣ рѣшения, за да вземемъ и ние нашето рѣшение. Така се поставя споредъ чл. чл. 86 и 87 отъ правилника.

Прочее, заключавамъ, ние ще рѣшимъ днесъ да се тури това прѣдложение на дневенъ редъ. Кога ще се тури на дневенъ редъ? Може, напр., довечера, когато ще рѣдимъ дневния редъ на утрѣшното заседание, да го поставимъ за утрѣ, и утрѣ когато разискваме, ще видимъ, дали трѣбва да го изпратимъ въ комисията, или не, а като го пратимъ въ комисията, ще опредѣлимъ срокъ, въ който трѣбва тази комисия да ни сезира изново съ въпроса.

Прѣдседателятъ: Има думата г. Величко Кознички.

В. Кознички: Г. г. народни прѣдставители! Подадено едно заявление до почитаемото Народно събрание, то трѣбва да бѣде разглеждано; на такова едно заявление, рано или късно, трѣбва да се даде ходъ. Погледнато отъ тая точка зрѣние, азъ намирамъ, че заявленията, които сѣ подадени отъ господата, трѣбва да бѣдатъ разглеждани. Заради това, Народното събрание по-рано е опредѣлило респективнитѣ комисии за тѣхното разглеждане, каквато е прошетарната комисия, или каквато е въ случая, комисията по Министерството на правосѣдието. Така че, щомъ тѣ настояха, тѣхнитѣ заявления по административенъ редъ можеха да отидатъ въ комисията по Министерството на правосѣдието. Ако ли тѣхнитѣ заявления не сѣ отишли въ тази комисия досега, тогавъ тия заявления, по тѣхна просба, по рѣшение на Народното събрание, и сега могатъ да се изпратятъ въ комисията по Министерството на правосѣдието. Значи, по същество, искането на социал-демократическа група, щото заявленията, подадени до прѣдседателя на Камарата да бѣдатъ разглеждани, е основателно и трѣбва да бѣде уважено въ този смисълъ. Но настоящото прѣдложение, тъй, както се прави то, е неоснователно и трѣбва да се отхвърли. Защо? Какво е прѣдложението? Да се поставятъ на дневенъ редъ за слѣдното заседание за разглеждане отъ Народното събрание заявленията, подадени чрезъ бюрото до Народното събрание отъ социалдемократическата парламентарна група“ и пр.

Отъ лѣвицата: Заявленията.

В. Кознички: Вие искате това нѣщо да се рѣши отъ Народното събрание. Но кои сѣ тия заявления, кждѣ сѣ? Никой отъ насъ не ги е видѣлъ, никой отъ насъ не ги е разбралъ. Прѣди всичко, ако вие искате да приемемъ вашето прѣдложение, тъй, както сте го формулирали, трѣбва да се откажете отъ тѣзи поставяния за слѣдното заседание а просто на просто, да измѣните вашето прѣдложение въ слѣдния смисълъ: да се изпратятъ заявленията въ комисията по Министерството на правосѣдието.

Х. Кабакчиевъ: Азъ направихъ такова прѣдложение.

В. Кознички: Това е правилното разрѣшение на въпроса и така трѣбва да стане.

Дохождамъ на въпроса, за който спомена уважаемиятъ г. Такевъ. Именно: дали ще трѣбва на комисията да се опредѣли единъ срокъ за разглеждане на заявленията тъй, както той каза. Въротно, г. Такевъ се основа на чл. чл. 86 и 87 отъ правилника. Случайтъ тукъ, обаче, не е такъвъ, г-да! Чл. 87 е мѣродавниятъ: (Чете) „Когато единъ прѣдставителъ е задържанъ прѣди отваряне на сесията, или прѣвъ врѣме на послѣдната (чл. 96 к), книгата за задържането се съобщаватъ незабавно на Народното събрание за разглеждане основателността на задържането“. Алинея 2 казва: (Чете) „Събраниято рѣшава по реда, указанъ въ прѣдидущия членъ, да се освободи ли такъвъ прѣдставителъ, или да се задържи и по-нататѣкъ подъ стража“.

Лицата, за които се касае оплакването, сѣ на свобода, тѣ сѣ тукъ между насъ.

Отъ крайната лѣвица: Но съ гаранция.

В. Кознички: Съ гаранция, или безъ гаранция, но тѣ сѣ на свобода. — Ето защо, азъ считамъ, че този пунктъ не може да се промѣни, освѣтъ ако отиваме да разсѣждаваме по аналогия; тогава — да. Даже азъ ще кажа слѣдующето: и да нѣмаме заповѣдъ въ чл. 86 отъ правилника да опредѣлимъ срокъ, Камарата, сама по свое усмотрѣние, може да

определи един срок. Тъй погледнато на въпроса, може да се установи един извъстен срок. Но, това е извън правилника, или само като гледаме по аналогия на въпроса.

Заклучавам. Искането на социал-демократическата парламентарна група, да се разгледат заявленията ѝ, е основателно и трябва да го уважим; направено, обаче, именно в този смисъл, както е, е неоснователно. Предложението може да се уважи и приеме, както е сега, ако господата, които са го подписали, или най-малко един от тях заяви, че го видоизменява в смисъла, в който аз намирам, че трябва да се измени.

Х. Кабакчиев: Г. председателю! Искам думата.

Председателът: Вие говорихте и ние чуваме вашите мотиви по въпроса, как да отиде предложението, какво да стане с него.

Х. Кабакчиев: Аз искам да дам само едно пояснение на нашето предложение. То се състои в следното. Това, което се иска с нашето заявление, г. г. народни представители, е ясно. Г. Такев тълкува, че то трябва да се постави на дневен ред утръ, и утръ да се реши този въпрос. Тази формалистика е излишна, с нея нищо няма да се постигне. Или вие сте съгласни да се припрати в комисията заявлението, с което ние се оплакваме, че е посегнато на нашия имунитет или не желаете. Ако не желаете кажете ни открито това. Ние допълняме нашето предложение в следния смисъл: искаме, щото Народното събрание да припрати нашите заявления от 16 октомври и 19 ноември миналата година, заедно с всички книжа, относещи се до повдигнатото сръщу нас преследване № 5, от миналата година, от Втория софийски съдебен съд, в комисията по имунитета, в случай — в комисията по Министерството на правосъдието, която ние молим в 10-дневен срок да направи своя доклад пред Народното събрание.

Председателът: Ще се гласува предложението, направено от представителите на социал-демократическата група, както днес се измени до известна степен: да отиде в комисията по Министерството на правосъдието, по аналогия с чл. чл. 86 и 87 от правилника, за разглеждане от тази комисия техните заявления, подадени по-рано до председателството на Народното събрание. Като са съгласни с туй предложение, моля, да си вдигнат ръката. (Мнозинство) Прието.

Х. Кабакчиев: Въ 10-дневен срок.

Председателът: Има предложение от г. Кабакчиев, щото комисията по Министерството на правосъдието да се произнесе в 10-дневен срок. Като са съгласни с туй негово предложение, моля, да си вдигнат ръката. (Мнозинство) Прието.

Съ това се изчерпва днешният дневен ред.

Утръ, в събота, предлага да имаме заседание за разглеждане на прошения. Прошестарната комисия е представила един списък от прошения, които ще бъдат докладвани в утръшното заседание, определено в правилника за доклад на прошестарната комисия.

Днес също ще определим и дневния ред за редовното заседание в понеделник, а именно:

На първо място, трето четене на законопроекта за изменение щата на Българската народна банка, и

На второ място, първо четене на законопроекта за свръхсметен кредит от 120.000 л., съгласно с чл. 126 от конституцията, за издръжка на комитета за обществената предвидливост през първото шестмесечие на 1916 г.

Засяданието се вдига.

(Вдигнато в 4 ч. 35 м. след пладне)

Председател: Д-РЪ Д. К. ВАЧОВЪ

Секретар: М. ЗЕЛКОВЪ

Началник на Стенографското бюро: Т. ГЪЛЖОВЪ